Nastja Stropnik Naveršnik | *Osnovna šola Mokronog*

Obravnava basni v 7. razredu z elementi formativnega spremljanja

Using Elements of Formative Assessment Process to Discuss Fable in Grade 7

Ključne besede:
formativno spremljanje, povratna informacija, samovrednotenje, sodelovanje, basen

Izvleček

Prispevek predstavlja učni sklop sedmih ur, v katerem učenci 7. razreda obravnavajo basen z elementi formativnega spremljanja. Učenci razvijajo zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnega besedila, osvajajo literarnovedno znanje, tvorijo umetnostno besedilo, ga samovrednotijo s kriteriji uspešnosti. Izdelek dopolnijo in izboljšajo, nato vrstniki podajo povratno informacijo za izdelek. Ob koncu učnega sklopa učenci svoje znanje samoevalvirajo s pomočjo vodenih vprašanj in izdelajo načrt za izboljšanje svojega znanja.

Keywords:
formative assessment, feedback, self-evaluation, collaboration, fable

Abstract

This paper presents a set of seven lessons in which seventh-graders work on a fable using formative assessment techniques. Students develop the ability to experience, understand and evaluate a literary text, acquire literary knowledge, create a literary text, and self-evaluate it with performance criteria. They complete and improve the product, upon which peers give feedback on the outcome. At the end of the unit, students self-evaluate their knowledge using guided questions and devise a strategy to enhance their understanding.

Uvod

S formativnim spremljanjem sem se srečala leta 2018, ko sem se zaposlila v šolstvu. Takratna šola, na kateri sem bila zaposlena eno leto (nadomeščanje), je bila vključena v razvojni projekt formativnega spremljanja. Učitelji smo imeli več izobraževanj na to temo, izvajali smo hospitacije pri učiteljih, ki so bili v ožjem razvojnem timu, in tudi sami vpeljevali elemente FS v pouk. Že takrat sem prepoznala elemente, ki so mi bili všeč in sem jih lahko prilagodila specifiki svojega predmeta, predvsem pa sem videla v njih velik potencial, da bi z njimi otroke opolnomočila za samostojno delo in sprejemanje odgovornosti za znanje, hkrati pa naredila pouk aktivnejši, privlačnejši in zanimivejši.

Znanje sem odnesla s seboj na novo šolo in to področje vse bolj raziskovala ter postopno začela v vse razrede pri čim več vsebinah vnašati elemente formativnega spremljanja.

Sem učiteljica slovenščine na predmetni stopnji. Moja učna obveza variira med oddelki od 6. in 9. razreda. Doslej sem že nekajkrat učila vsak razred, dodobra spoznala učni načrt in različna učbeniška gradiva, prepoznala, kateri sklopi otrokom delajo težave, katere metode učenja navadno dobro sprejmejo, kar mi pomaga, da lahko v razred vsako leto stopam suverenejša, hkrati pa mi to ponuja izziv, da skrbno načrtujem svoje poučevanje in razmišljam, katera področja/sklope lahko naredim drugačne in boljše.

Rada poučujem v 7. razredu. Letošnjo skupino učencev spremljam že od 6. razreda, dobro smo se povezali, skupina je zelo prijetna, učenci se med seboj dobro razumejo, radi sodelujejo v skupinah ali parih, NPZ lanskega leta je pokazal, da je standardni odklon v skupini (v primerjavi z državnim povprečjem) višji, kar dokazuje, da je skupina precej heterogena.

Zakaj formativno spremljanje?

Formativno spremljanje pomeni odmik od klasičnega poučevanja, pri katerem je učitelj v vlogi razlagalca učne snovi, učenci pa v vlogi neaktivnih poslušalcev. Danes si želimo drugačen pouk, hkrati pa želimo otroke opolnomočiti za samostojno učenje, pri katerem si bo učenec znal postaviti cilj in načrtovati pot do cilja (Peršolja, 2019). Formativno spremljanja prinaša številne pozitivne učinke: izboljšanje znanja učencev, spodbujanje vseživljenjskega učenja, aktivno vloga učenca, krepitev učenčeve samozavesti, uvajanje samonadzora (Black, Wiliam, 1998). Poudarek takega poučevanja je na sprotnem spremljanju učenčevega napredka, zato je bistveni del pouka kakovostna povratna informacija z nasvetom o izboljšanju (Peršolja, 2019).

Obravnava basni (1. in 2. šolska ura)

Pri pouku v 7. razredu smo obravnavali dve basni, in sicer Volk in jagnje (Ivan Andrejevič Krilov) in Palček in orel (Fran Erjavec). Obe besedili sta v berilu Sreča se mi v pesmi smeje. Vsaki smo namenili eno uro. Učno uro sem začela z napovedjo nove teme, učencem sem povedala, da bomo obravnavali basen (nisem pa razložila, kaj je basen). Projicirala sem fotografijo volka in jagenjčka, pogovorili smo se o njunem karakterju (učenci so povedali, kako si predstavljajo volka in kako jagenjčka, kaj je njihova asociacija na ti živali). Besedo je dobil vsak učenec – vsak je povedal eno asociacijo za volka in eno za jagenjčka. Nato sem prebrala besedilo in jim dala čas za čustveno doživljanje. Nato sem jih povprašala o njihovih vtisih, predstavili smo zgodbo, se pogovorili o dogajanju. Nadaljevali smo z analizo zunanje zgradbe besedila in vsebinsko analizo. Učencem sem pripravila vprašanja za boljše razumevanje vsebine. Naslednjo uro smo obravnavali basen Palček in orel. V basni nastopa poleg omenjenih v naslovu še štrk, zato sem jim fotografije vseh ptic projicirala, da so si znali njihove podobe in posledično zgodbo lažje predstavljati. Tokrat so zgodbo prebrali vsak sam, vsebinsko analizo so naredili v skupinah po tri z vnaprej pripravljenimi nalogami. Ob koncu ure smo odgovore prebrali in se o zgodbi pogovorili.

Kako smo izpeljali definicijo basni? (3. šolska ura)

Eden od ciljev pouka v 7. razredu je, da učenci ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil pridobivajo tudi literarnovedno znanje, in sicer razumejo, uporabljajo in definirajo strokovni izraz basen (učni načrt). Pri klasičnem načinu poučevanje bi na tablo zapisala miselni vzorec ali učencem narekovala definicijo, kaj je basen. To bi vzelo nekaj minut, učenci pa bi pasivno pisali v zvezek. Jaz pa sem želela, da bi učenci sami prišli do spoznanja, kaj je basen. Tretja ura je bila tako v celoti namenjena raziskovanju, kaj je basen. Navodila sem podajala postopoma.

Vsak učenec je najprej individualno razmislil, kaj je basen. Čas sem omejila na 3 minute. Učenec je svoje ugotovitve zapisal na list in ga prilepil v zvezek. Nato sem dala navodilo, da učenci oblikujejo pare in si izmenjajo mnenji, kaj je basen. Ugotovitve so zapisali na nov list, ki so ga prav tako prilepili v zvezek. Za to nalogo so imeli 5 minut časa. Sledila je tretja aktivnost. Učenci so se morali razporediti v trojice (trojico sestavljajo trije učenci, ki še niso sodelovali v dvojici). Razdelila sem jim tretji, zadnji list z navodilom. Tokrat so imeli 7 minut časa, da so v trojici predebatirali, kaj je basen, in zapisali novo, skupno definicijo. Če so učenci potrebovali pomoč, niso vedeli, kako začeti ali o čem naj sploh premišljujejo (to so bili predvsem učno šibkejši učenci), sem jih spomnila na vprašanja prejšnjih ur, npr. *Kdo nastopa v besedilu?, Ali so živali podobne človeku?, Koliko književnih oseb nastopa?, Ali smo se iz besedila česa naučili?,* nisem pa podajala neposrednih odgovorov.

Dejavnost je bila nekaterim učencem sprva težka, zlasti pri prvi nalogi, kjer so delali sami. Učno uspešnejši učenci so že

Priloga 1: Učni list za učence, na katerega so pisali definicijo basni.

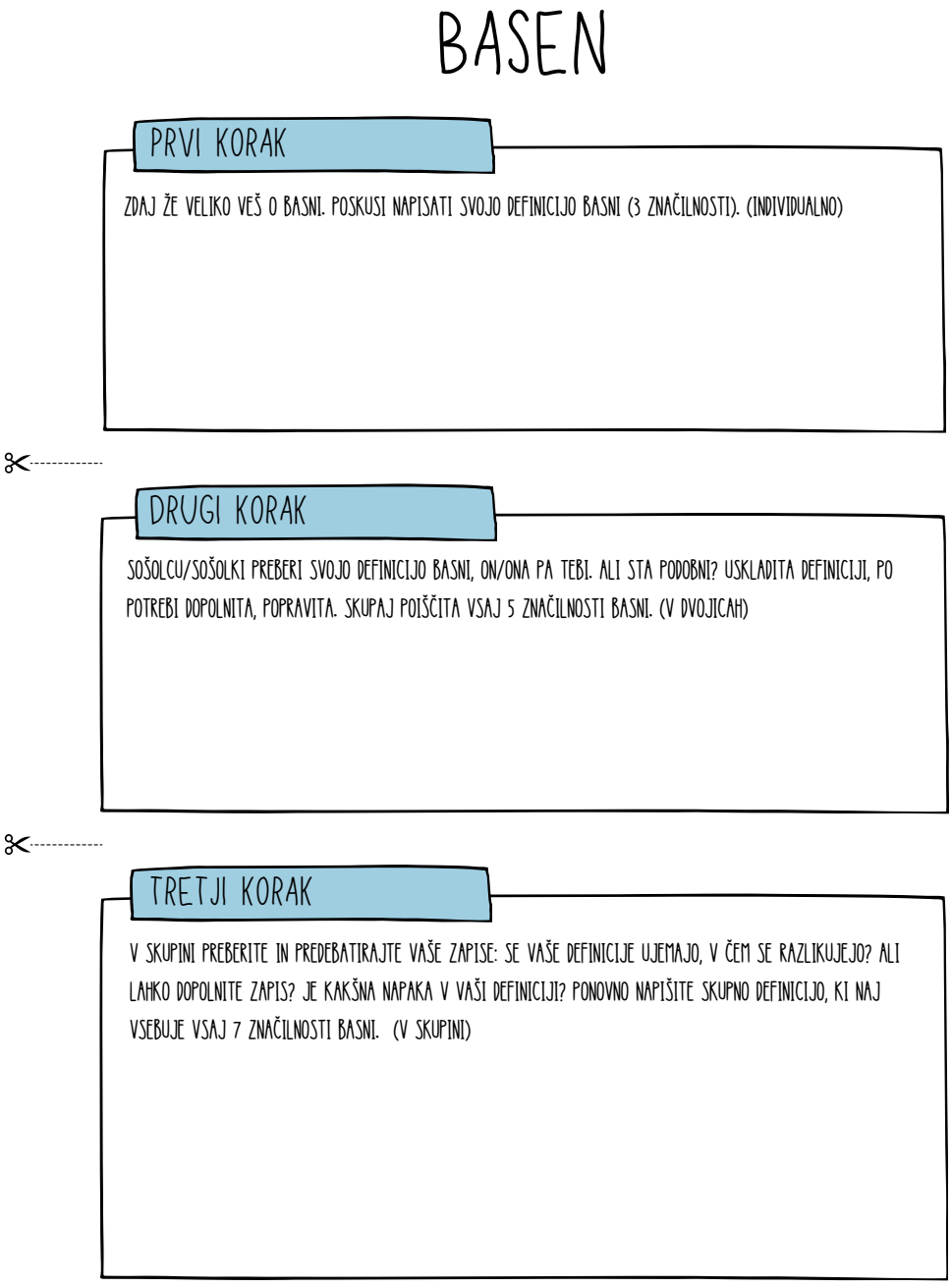

v prvi dejavnosti nanizali po tri, štiri alineje. Učno šibkejši učenci le po eno. Z vsako naslednjo aktivnostjo so postajali pogumnejši, debatirali so med seboj, se domislili več značilnosti in zapisali več odgovorov. Pomembno se mi je zdelo, da je to prostor, kjer so napake dovoljene, kjer se učenci počutijo varno, da si upajo pogovarjati se, in se med seboj podpirajo. Zavedam se, da se tega ne da izpeljati enako dobro z vsako skupino in da je treba skupino takšnega dela tudi priučiti.

Ob koncu ure smo na tablo napisali tabelski zapis. Prva skupina je poročala o svojih ugotovitvah, vsaka nadaljnja je povedala značilnosti, ki jih še nismo slišali. Tako se učimo tudi poslušanja. Hkrati pa smo vsako informacijo prebrali (da so bili slišani vsi učenci) in vsako pokomentirali. Ko je bila tabelska slika dokončana, so imeli učenci čas, da so v miru uredili in po potrebi dopolnili svoj zapis v zvezku.

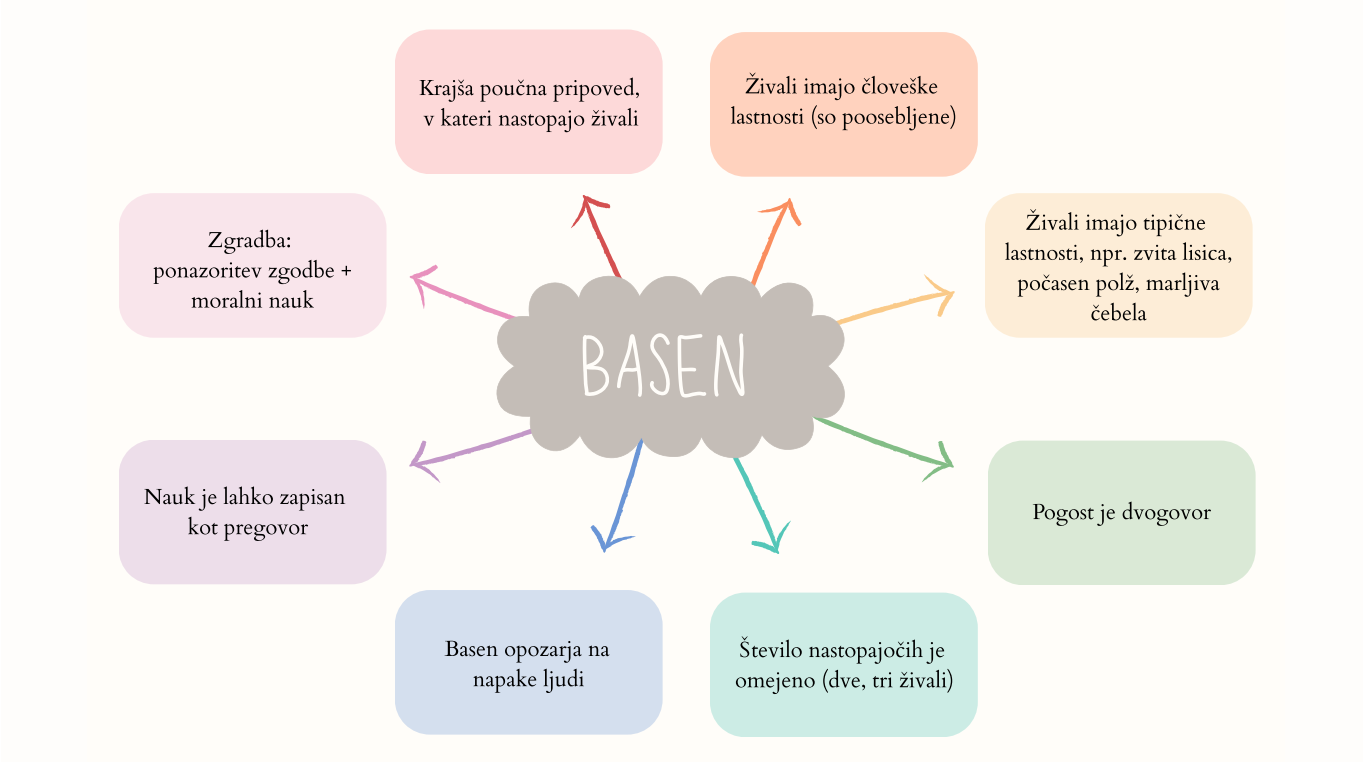

Slika 1: Osnutek miselnega vzorca, ki sem ga pripravila vnaprej. Učenci so večino lastnosti basni prepoznali, do nekaterih sem jih napeljala s pogovorom.

Tvorba besedila in samovrednotenje (4. in 5. šolska ura)

Četrto šolsko uro smo namenili tvorbi proznega besedila. Učenci so pisali basen. Dobili so spodnje navodilo:

Oglej si spodnjo preglednico. Kateri pregovor ti je ljubši? Izberi ga in ga vključi v svojo basen. V basni naj nastopata vsaj 2 živali s tipično lastnostjo (iz desnega stolpca). Upoštevaj vse značilnosti basni. Besedilo naj bo zapisano kot pripovedništvo (vsaj 10 povedi). Bodi pozoren na zgradbo besedila in pravopis.

Preglednica 1: Navodila učencem za pisanje umetnostnega besedila – basni.

Pregovor	Književne osebe
Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. ALI Laž ima kratke noge.	(zvest) pes, (zvita) lisica, (požrešen) volk, (počasen) polž, (delavna) mravlja, (trdoživa) mačka

Navodila smo razložili še ustno, preverila sem, ali poznajo pomen obeh pregovorov, pogovorili smo se o tipičnih lastnostih, ki jih pripisujemo določeni živali. Ustno smo obnovili tudi znanje prejšnje ure – značilnosti basni, nato so se lotili pisanja. Temu smo namenili preostanek ure. Komur pri pouku ni uspelo dokončati basni, jo je dokončal doma. Naslednjo uro so se učenci lotili samovrednotenja (z vnaprej pripravljenimi kriteriji uspešnosti).

O pomenu samovrednotenja je pisal že Sadler (1989). Prepričan je, da je samovrednotenje bistvenega pomena za učenje. Učenci dosežejo učni cilj le, če ga razumejo in znajo oceniti, kaj morajo storiti, da bi ta cilj dosegli. Učencem morajo biti jasna merila za evalvacijo učnih dosežkov. Šele če je ta pogoj izpolnjen, imajo pregled nad svojim delom in so sposobni nadzorovati svojo pot do cilja. Ob jasno zapisanih merilih si učenci lahko označijo, katere cilje že dosegajo in katerih še ne (Peršolja, 2019). S pomočjo izdelkov (kot je npr. zapisano umetnostno besedilo) učenec ugotovi, katera znanja je že izkazal in katera bi še lahko izboljšal. Naloga učitelja pa je, da učencem ponudi možnost za izboljšanje znanja in da izkazano znanje tudi pokažejo. Peršolja je prepričana, da je večina učencev pri samoocenjevanju realna do sebe ali celo strožja do sebe kot učitelj.

Priloga 2: Učni list za samovrednotenje tvorbe besedila – basni s kriteriji uspešnosti.

SAMOVREDNOTENJE

BASEN

Ponovno preberi svoje besedilo. Ali si pri pisanju upošteval spodnje kriterije? Kako uspešen si bil? Pošteno samoovrednoti svoje delo.

KRITERIJ USPEŠNOSTI	SEM UPOŠTEVAL	SEM DELNO UPOŠTEVAL	NISEM UPOŠTEVAL
BESEDILO IMA NASLOV.			
BESEDILO JE NAPISANO V 3. OSEBI.			
V BESEDILU NASTOPATA 2 OSEBI, NAJVEČ 3 KNJIŽEVNE OSEBE.			
KNJIŽEVNE OSEBE SO ŽIVALI, KI SO POOSEBLJENE.			
VSAKA ŽIVAL IMA TIPIČNO LASTNOST (NPR. LISICA JE ZVITA).			
BESEDILO JE ČLENJENO NA ODSTAVKE (UVOD, JEDRO, ZAKLJUČEK).			
BESEDILO IMA POUČNI (MORALNI) NAUK.			
V BESEDILU JE PREGOVOR OZ. GA RAZBEREMO IZ VSEBINE.			
VSEBINA SE UJEMA S PREGOVOROM.			
BESEDILO JE BREZ PRAVOPISNIH NAPAK.			

RAZMISLI

ALI SI UPOŠTEVAL VSE ZNAČILNOSTI BASNI? SI KATERO ZNAČILNOST POZABIL? _____

_____

ALI SI ZADOVOLJEN S SVOJO BASNIJO? _____

KAJ BI ŠE LAHKO IZBOLJŠAL V PRIHODNJE? _____

Učenci so ponovno prebrali svojo basen in jo vrednotili s kriteriji uspešnosti. Pri vsaki trditvi so razmislili, ali so ta kriterij v celoti upoštevali, delno upoštevali ali ga niso upoštevali. Nato smo se pogovorili o njihovih opažanjih. Učenci so odkrito povedali, katere značilnosti basni so upoštevali, kaj jim je bilo težko pri pisanju in kaj jim je povzročalo težave pri vrednotenju, kaj so pozabili napisati (npr. veliko jih je pozabilo nasloviti svojo basen, nekateri niso upoštevali značajskih lastnosti živali, dva sta pozabila napisati pregovor). Štirje učenci so prostovoljno prebrali svojo basen na glas sošolcem. Vsako basen smo pokomentirali ob pomoči kriterijev uspešnosti. Tako so lahko vsi slišali dobre basni sošolcev, ki so jih morda spodbudile k širšemu razmišljanju o svojem izdelku. Dogovorili smo se, da ponovno napišejo basen z vsemi dopolnitvami in izboljšavami.

Vrstniško vrednotenje – medsebojna povratna informacija (6. šolska ura)

Šesto šolsko uro sem razdelila na dva dela. Najprej (25 minut) so se učenci razporedili v pare in si izmenjali zvezke. Vsak učenec je prejel ocenjevalni list, na katerega je po branju sošolčeve basni zapisal povratno informacijo »dve zvezdi, ena želja«. Učencem je bila takšna povratna informacija znana, saj smo jo že nekajkrat uporabili (zlasti kot povratno informacijo pri tvorbi umetnostnih in neumestnostih besedil).

Navodilo učencem je bilo, da ob prvem branju sošolčeve basni spoznajo vsebino in odpravijo morebitne pravopisne na-

Priloga 3: Učni list za učenčevo povratno informacijo »dve zvezdi, ena želja«.

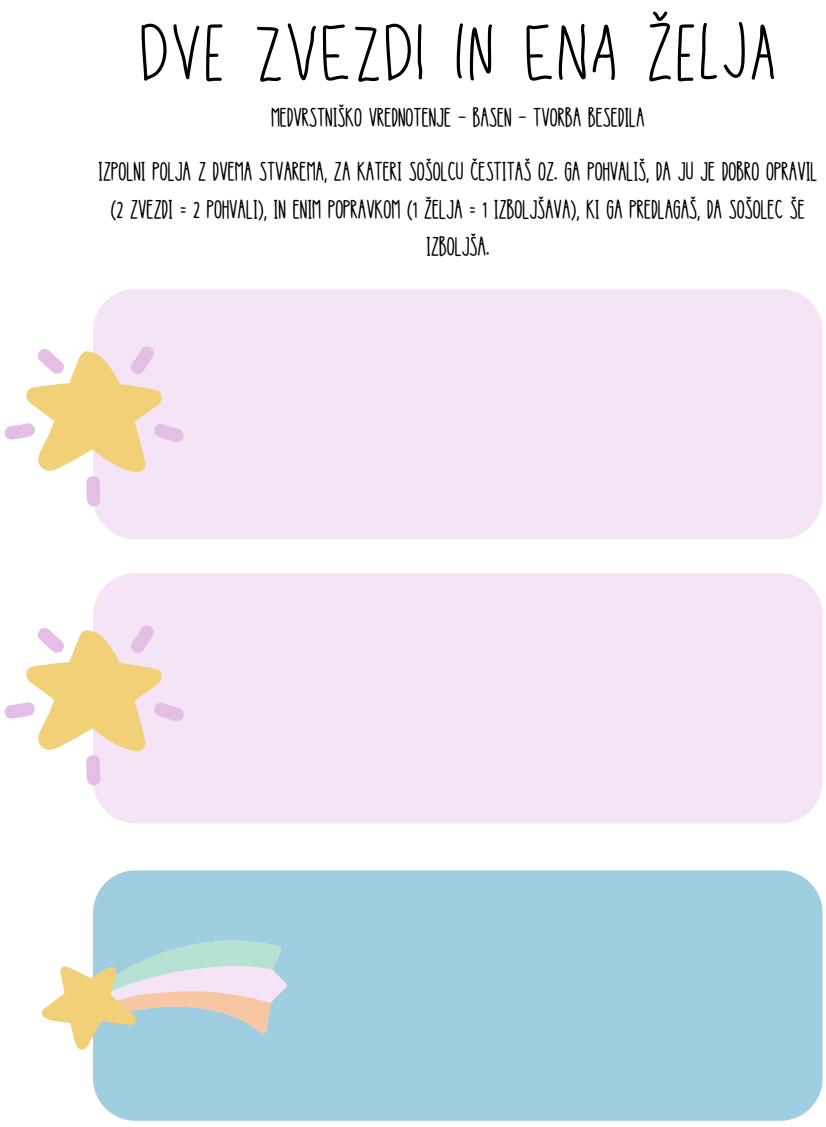

pake. Ob drugem branju pa razmislijo o povratni informaciji in jo zapišejo na list. Kljub temu da smo to že počeli, so izpostavljali težave pri zapisovanju izboljšav. Večinoma so bili uspešnejši pri prepoznavanju in pohvali dobrih stvari.

Cowley piše, da je za oblikovanje spodbudnih odnosov nujno potrebno sodelovanje in da je ključno pri razvoju otroka, da se naučijo dobro sodelovati z vrstniki. »Razredi, v katerih *učenci uspešno sodelujejo, nudijo boljše* učno okolje.« (Cowley, 2007, 18) Kot eno obliko sodelovanja izpostavlja učenčevo ocenjevanje in popravljanje izdelkov njegovih sošolcev. »To je tudi učinkovita *pot do znanja, saj dobijo pregled nad napredkom svojih sošolcev in spoznajo drugačne pristope k reševanju nalog.*« (Cowley, 2007, 14)

Vrstniško vrednotenje je izjemno dragoceno za šolski proces, saj učenci od svojega sošolca slišijo kritiko svojega dela, ki je morda v primeru, da bi jo podal njihov učitelj, ne bi jemali resno. Vrstniško delo je dragoceno tudi zato, ker medsebojna izmenjava poteka v »otroškem jeziku«, torej v jeziku, ki ga navadno uporabljajo učenci. Poleg tega strokovnjaki ugotavljajo, da učenci laže razumejo kriterije za ocenjevanje, ko ocenjujejo delo sošolcev, kot če bi ocenjevali svoje delo (Sadler, 1998). Ob tem pa Sadler opozarja, da moramo učitelji učence pripraviti na sodelovanje in jih naučiti podajati konstruktivno kritiko o delu drugega.

Drugi del ure (20 minut) je bil namenjen preverjanju osvojenega znanja zadnjih šestih ur. Učenci so prejeli delov-

Preglednica 2: Izpis pohval in izboljšav (medsebojna povratna informacija), ki so jih učenci 7. ra zreda zapisali sošolcem.

Primeri pohval	Primeri izboljšav
• Zelo zanimiva basen. • Basen ima lepo sporočilo. • Dobro si vključila pregovor. • Upošteval si zgradbo basni. • Lepo pišeš. • Basen ima zanimiv naslov. • V basni je malo pravopisnih napak. • Poučna zgodba.	• Piši lepše in berljivo. • Daj basni bolj zanimiv naslov. • V basni je veliko napak. Bolj se potrudi pri pisanju. • Basen je zelo kratka, poskusi napisati več.

ni list. Najprej so s pomočjo treh čustvenčkov (emotikonov) ovrednotili svoje znanje. Želela sem, da učenci po samopresoji ovrednotijo svoje znanje. Ta koncept je učenci poznajo, saj ga pogosto uporabljamo (kot semafor ali s čustvenčki). Učenci vedo, kaj predstavljajo rdeča, rumena in zelena barva. Imamo pa tabelsko sliko tudi ves čas izobešeno na steni učilnice. Sledilo je kratko preverjanje, ki sem ga ob koncu ure pobrala.

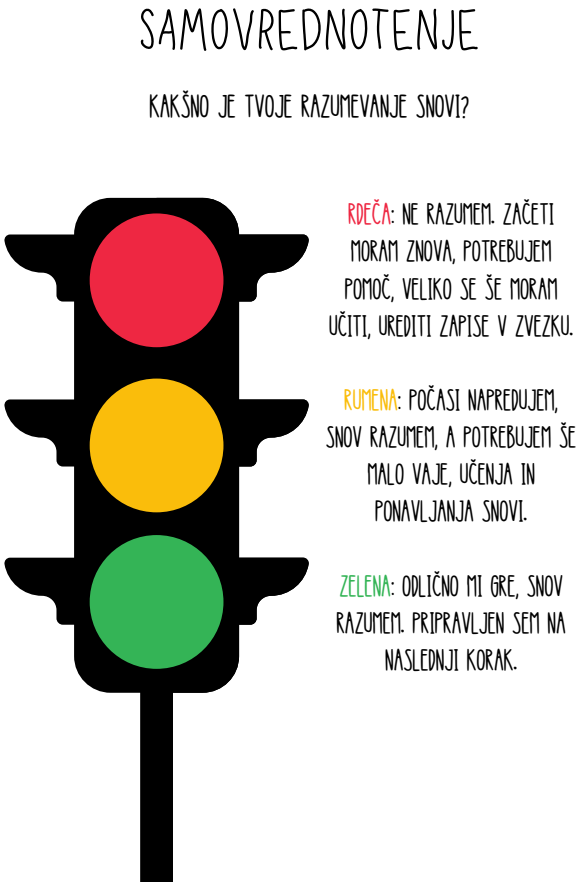

Slika 2: Semafor

Učiteljeva povratna informacija

»*Povratna informacija izboljša učenje, če se nanaša na konkretno delo ali izdelek učenca in če je med učiteljevim komentarjem in učenčevim delom oz. izdelkom jasna povezava.*« (Eržen, 2014, 29) Povratna informacija spodbuja učenje, kadar je pravočasna, izhaja iz jasnih ciljev oziroma kriterijev uspešnosti, je konkretna in vsebuje predlog, kako izboljšati dosežek. Namen povratne informacije je, da bi učenec prišel do spoznanja, kako mu je uspelo (Zajc, 2009) in kako zapolniti vrzel med točko, na kateri je, in točko, kjer bi želel biti (Eržen, 2014).

Povratna informacija mora biti osebno naravnava, prilagojena vsakemu učencu posebej. S tem učitelj daje učencu in staršem povratno informacijo o učenčevem napredku. Kot najboljše so se izkazale opisne povratne informacije (učitelj jasno opiše, kaj je bilo dobro in pravilno, ne sodi, ne ocenjuje). Raziskave kažejo, da številčne povratne informacije ali povratne informacije v obliki nebesednega sporočila lahko privedejo do napačnega razumevanja (Zajc, 2009).

Samopresoja in načrt za izboljšanje znanja (7. šolska ura)

Naslednjo šolsko uro sem učencem vrnila preverjanja. Vsako preverjanje sem pregledala in ga popravila. Pravilne odgovore sem obkljukala. Pri napačnih sem označila, da je odgovor napačen, ponekod pripisala vprašanje ali nasvet, kaj lahko učenec izboljša. Učencem preverjanja nisem točkovala, pri sebi pa sem vodila evidenco točk v excel programu. Oblikovanje takšnega dokumenta mi v fazi priprave vzame več časa,

Priloga 4: Učni list, namenjen preverjanju znanja učencev.

PREVERJANJE ZNANJA

SAMOVREDNOTENJE

Pred reševanjem preverjanja znanja samoovrednoti svoje znanje. Pobarvaj čustvenčka, s katerim ocenjuješ svoje znanje basni.

IZHODIŠČNO BESEDILO

Jean de La Fontaine: MIŠKA IN LEV

Velik lev je spal. Nekaj živahnih mišk je plesalo na njegovem mehkem kožuhu. Lev se je prebudil. Jezen je pograbil eno od mišk. Ko je hotel miško požreti, je prestrašena miška prosila: „Lepo vas prosim, vaše veličanstvo, usmilite se me. Če me izpustite, vam bom to poplačala. Obljubim.“ Velikodušni lev se je nasmejal in izpustil miš. Nekega dne se je močni lev ujel v past. Lovci so namreč pripravili past iz mreže. Lev se sam ni mogel rešiti. Bil je obupan in je glasno renčal. Prišla je miška, ki jo je lev pustil živeti. Miška mu je šepnila na uho: „Ta problem bomo takoj rešili.“ S svojimi ostrimi zobki je hitro pregrizla mrežo. Mreža se je kmalu strgala in lev je bil spet prost. Ganjen se je zahvalil mali prijateljici.

NALOGE

1. **Ali je besedilo ljudsko?** Utemelji svoj odgovor.

   _____

2. **Besedilo glede na zunanjo zgradbo uvrščamo med** (obkroži):

   a) pesništvo b) pripovedništvo c) dramatiko

   Utemelji svoj odgovor.

   _____

3. **Kdo nastopa v besedilu?** Odgovor napiši na črto.

   _____

4. **Kako si sledijo dogodki v besedilu?** Zaporedje dogodkov označi s številkami od 1 do 4.

   __ Lev se je ujel v mrežo, stokal od bolečine in se izčrpan vdal v usodo.
   __ Miška je po nesreči zbudila leva, ta jo je zgrabil, da bi jo požrl.
   __ Lev se je miške usmilil in jo velikodušno izpustil.
   __ Miška je pregriznila vrvi pasti in rešila leva.

5. **Katero tipično lastnost bi pripisal levu in katero miški?** Odgovor v eni povedi napiši na črto.

   _____

6. **S katerim naukom bi povezal besedilo?** Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

   a) Počasi se daleč pride, le vztrajen moraš biti.
   b)Ne sodi po videzu. Vsakdo je lahko koristen – tudi, če je »majhen«.
   c) V življenju lahko zaupaš samo sebi.

7. **S pomočjo basni razloži pregovor “Dobro se z dobrim vrača”.** Odgovor napiši v eni do dveh povedih.

   _____

   _____

8. **S tremi značilnostmi utemelji, zakaj je izhodiščno besedilo basen.** Odgovor napiši v treh povedih.

   _____

   _____

vnašanje točk pa gre hitro. Takšen zbirnik je zelo dragocen, saj dobim statistični vpogled v naloge, in sicer pri katerih nalogah so bili učenci uspešni, pri katerih nalogah niso bili uspešni, katera naloga je bila najbolje/najslabše reševana. To je kazalnik, ki mi pove, katere tipe nalog ali vsebine še moramo pojasniti oziroma utrditi. Učencem sem dala nebesedno povratno informacijo v obliki čustvenčka (ocenjevalni pragovi: rdeča barva – do 49 %, rumena barva – od 50 do 79 %, zelena barva – od 80 do 100 %), saj sem želela, da dobijo povratno informacijo, ali se njihova pričakovana ocena ujema z njihovim realnim, izkazanim znanjem. 16 učencev je svoje znanje realno ovrednotilo, trije učenci so svoje znanje precenili (in se ocenila z višjim čustvenčkom), dva učenca pa sta bila skromna, svoje znanje sta prenizko ovrednotila. Presenečena, a hkrati zadovoljna in ponosna sem bila ob zavedanju, da je večina učencev realno ovrednotila svoje znanje.

Vsakemu učencu sem zapisala tudi pisno povratno informacijo. Sicer mi je to vzelo veliko časa, a se mi zdi ravno to največja vrednost in pika na i celotnemu sklopu, obravnavanemu z elementi formativnega spremljanja. Ko sem jim vrnila preverjanja, so najprej prebrali povratno informacijo. Zanimalo jih je, kaj sem zapisala, kako sem opisala njihovo delo, napredek, znanje. Nato smo skupaj pregledali preverjanje, rešitve sem projicirala na tablo in sproti podajala še ustno razlago. To se mi zdi zelo pomembno pri vsaki analizi, saj je tako podana informacija primerna tako za vizualne kot slušne tipe učencev.

Po analizi preverjanja so imeli učenci še nekaj minut časa, da so izpolnili kratek vprašalnik na hrbtni strani učnega lista. Teh odgovorov nismo brali na glas, zaupala sem jim, da bodo nastali osebni, iskreni zapisi o njihovem videnju lastnega znanja.

Sklep

V prispevku predstavljam sklop sedmih učnih ur obravnave basni v 7. razredu osnovne šole. Obravnave tega sklopa bi se lahko lotila klasično, frontalno. Prvo uro bi prebrali basen z naslovom Volk in jagnje (Ivan Andrejevič Krilov) in se lotili vsebinske ter zunanje analize besedila, drugo uro pa basen z naslovom Palček in orel (Fran Erjavec). Ob koncu ure bi narekovala, kaj je basen, učenci pa bi pasivno zapisovali definicijo v zvezek. Tretjo uro bi tvorili umetnostno besedilo. Tako bi v (več kot) pol krajšem času obdelala količinsko enako snovi. A takšnega načina nisem želela, želela sem aktivne učence, sodelovalni pouk in kakovostno znanje, ki bo ostalo.

Sklop, ki sem ga predstavila v prispevku, je plod petih let poučevanja sedmega razreda. Zaradi menjave učbeniških kompletov sem v preteklosti izhajala iz drugih, ravno tako za 7. razred primernih basni. Eno leto sem z učenci obravnavala tri basni, a sem ugotovila, da so tri izhodiščna besedila preveč, pouk postane monoton, saj gre za kratka besedila, za razumevanje basni sta dovolj že dve besedili. Podajanje povratne informacije z elementom »dve zvezdi, ena želja« je otrokom všeč, zato to vpeljem v pouk že v 6. razredu in postopno gradim konstruktivno podajanje povratne informacije do 9. razreda. Večinoma takšno povratno informacijo uporabljamo pri tvorbi umetnostih in neumetnostnih besedil. Prav tako pri tvorbi besedil uporabljamo kriterije uspešnosti, s katerimi učenci sebi ali sošolcu (medvrstniška povratna informacija) ovrednotijo izdelek (npr. pri neumetnostnih besedilih, kot so opis igre, kraja, države, osebe, ali pri umetnostnih besedilih, kot so domišljijski spis, doživljajski spis, pravljica, basen). Vprašalnik za samopresojo (in načrt za izboljšanje znanja), ki ga omenjam v prispevku (priloga 4), je nastajal dlje časa, saj sem ga že večkrat dopolnila, spremenila.

Sprva sem na sprotnih preverjanjih (npr. po obravnavi besednih vrst, stavčnih členov, priredno ali podredno zloženih povedi) učencem pripravila čustvenčke ali semafor za samooceno, nisem pa dala povratne informacije. Sčasoma sem ugotovila, da učenem manjka moja povratna informacija, kje so s svojim znanjem in kako zapolniti vrzel v znanju. Tako sem na dnu preverjanja ponovno dodala čustvenčke ali semafor in označila, kakšno je njihovo znanje, pripisala pa sem še besedno povratno informacijo, ki se jo učim zadnji dve leti kakovostno zapisati, da je jasna, pravočasna in informativna.

S tem želim poudariti, da je vsaka novost proces, ki se ga učimo. Dopuščam si možnost, da raziskujem področje formativnega spremljanja, se učim, razvijam, dopolnjujem in se posledično spreminjam tako kot oseba kot učiteljica, v pouk pa postopno vnašam nove metode poučevanja. Ob tem moram priznati, da imajo veliko vlogo, ali bo takšen pouk sprejet, vzdušje v razredu (s tem mislim na medsebojno sprejemanje, spoštovanje in sodelovanje učencev), podpora vodstva šole in dobri medsebojni odnosi s sodelavci.

Primerjava obravnave sklopa basni s klasičnim (frontalnim) poukom in poukom z elementi formativnega spremljanja.

Preglednica 3: Primerjava obravnave istega sklopa s frontalnim poučevanjem ali poučevanjem z elementi FS.

Zaporedna ura	Klasično (frontalno) poučevanje	Poučevanje z elementi FS
1.	obravnava basni Volk in jagnje	obravnava basni Volk in jagnje
2.	obravnava basni Palček in orel + zapis definicije v zvezek	obravnava basni Palček in orel
3.	tvorba umetnostnega besedila – učenci pišejo basen	oblikovanje definicije basni (sodelovalno učenje)
4.	/	tvorba umetnostnega besedila – učenci pišejo basen
5.	/	samovrednotenje besedila s kriteriji uspešnosti + poprava (izboljšava) umetnostnega besedila
6.	/	vrstniško vrednotenje – medsebojna povratna informacija + preverjanje znanja
7.	/	učiteljeva povratna informacija + učenčev načrt za izboljšanje znanja

Viri in literatura

Black, P. in Wiliam, D. (1998). *Inside the Black Box: Raising Standards through Classroom Assessment.* Kappan. https://kappanonline.org/inside-the-black-box-raising-standards-through-classroom-assessment/

Cowley, S. (2007). *Kako umiriti razred: poučevanje v osnovni šoli.* Modrijan.

Eržen, V. (2014). Povratna informacija za uspešnejše učenje. *Vzgoja in izobraževanje, 45*(5/6), 28–31.

Peršolja, M. (2019). *Formativno spremljanje znanja v praksi. Priročnik za učitelje* (2. prenovljena izd). Samozaložba.

Sadler, R. (1989). Formative Assessment and the Design of Instructional Systems. *Instructional Science, 18*, 119–144.

Sadler, R. (1998). Formative Assessment: Revisiting the Territory. *Assessment in Education, 5*, 77–84.

Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja. Slovenščina (2018). Zavod RS za šolstvo.

Zajc, S. (2009). S kakovostno povratno informacijo do znanja. V S. Zajc in M. Turk Škraba (ur.), *Didaktika ocenjevanja znanja. Vrednost povratne informacije za učenje in poučevanje: zbornik 3. mednarodnega posveta v Celju* (str. 82–87). Zavod RS za šolstvo.